

“Στύλος γέγονας Ὁρθοδοξίας”

(Ἐπί τῇ μνήμῃ Ἁγίου Ἀθανασίου, Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, τοῦ Μεγάλου).

Στις 18 Ἰανουαρίου Ἐκκλησία μας τιμᾷ καὶ γεραίρει τὴ μνήμη ἑνός Στύλου τῆς, ὅπως τὸν χαρακτηρίζει, τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, τοῦ Μεγάλου. Καὶ πραγματικά, πρόκειται γιὰ ἕναν Μέγα Ἱεράρχη καὶ Οἰκουμενικὸ Διδάσκαλο, ὁ ὁποῖος ὑποστηρίζει τὴν Ἐκκλησία μὲ τὰ θεῖα δόγματα ποὺ ἀνέπτυξε διὰ τῆς ἀκτίστου Χάριτος τοῦ Παναγίου Πνεύματος.

Γεννήθηκε στὴν Ἀλεξάνδρεια ἀπὸ εὐσεβεστάτους γονεῖς, οἱ ὁποῖοι τὸν γαλούχησαν μὲ τὰ ἄχραντα νάματα τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως, καὶ τοῦ μετέδωσαν ἀκριβῶς τὴν παρακαταθήκη τῶν Ἁγίων Πατέρων περὶ τῆς Μοναδικότητος αὐτῆς τῆς πίστεως. Ἀπὸ πολὺ μικρὸς διέφερε ἀπὸ τὰ παιδιὰ τῆς ἡλικίας του στὴν φρόνηση, στὴν σύνεση καὶ ἐν γένει στὶς ἐν Χριστῷ ἀρετές, γεγονὸς ποὺ διέγνωσε ὁ οἰκεῖος Ἱεράρχης, ὁ ἐπίσης Μεγάλος Πατὴρ τῆς Ἐκκλησίας, ὁ Ἅγιος Ἀλέξανδρος Ἀλεξανδρείας, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ τὸν θέσει ὑπὸ τὴν προστασία του καὶ νὰ φροντίσει τόσο γιὰ τὴν θύραθεν ὅσο καὶ γιὰ τὴν ἐν Χριστῷ ἀγωγή του, δηλαδὴ γιὰ νὰ μάθει τὰ ἱερὰ γράμματα. Ὁ ἴδιος Ἅγιος Πατριάρχης τὸν χειροθέτησε ἀναγνώστη, ὑποδιάκονο, καὶ στὴ συνέχεια τὸν χειροτόνησε διάκονο. Ἐξαιτίας τόσο τῆς μεγάλης τοῦ ἀρετῆς, τῆς ἀκριβοῦς γνώσεως τῶν Ὁρθοδόξων δογμάτων, ἀλλὰ καὶ τοῦ ὁμολογιακοῦ καὶ ἀσυμβίβαστου φρονήματος ποὺ εἶχε στὰ ζητήματα τῆς πίστεως, διάκονος ὢν, παρευρέθηκε στὴν Ἀ΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδο στὴ Νίκαια τῆς Βιθυνίας τὸ 325 μ.Χ. ὡς Ἀρχιδιάκονος τοῦ Ἁγίου Ἀλεξάνδρου, Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, ὅπου μὲ θάρρος ὑπεραμύνθηκε τοῦ Ὁμοουσίου τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ μὲ τὸν Θεὸν Πατέρα, δηλαδὴ ὅτι τὸ δεύτερο πρόσωπο τῆς Ἁγίας Τριάδος εἶναι Θεὸς ἀληθινός, καὶ ἔτσι κατήσχυε τὸν Ἄρειο καὶ τὶς βλασφημίες του ποὺ ἀμφισβήτησε τὴν ὡς ἄνω Ἀλήθεια. Ἀμέσως μετὰ τὴν κοίμησι τοῦ Ἁγίου Ἀλεξάνδρου χειροτονεῖται καὶ ἐνθρονίζεται Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας. Ἀπὸ τότε καὶ γιὰ 40 περίπου χρόνια ἡ ζωὴ τοῦ Ἁγίου θὰ εἶναι γεμάτη διωγμοὺς, συκοφαντίες, ἐξορίες, ἀπὸ ὄχι ἕναν ἀλλὰ τρεῖς αὐτοκράτορες, τὸν Κωνσταντῖο, τὸν Ἰουλιανὸν τὸν Παραβάτη, ἀπὸ τὸν Οὐάλεντα, ἀπὸ τοπικοὺς ἡγεμόνες καὶ ἀπὸ ψευδοσυνόδους τῶν αἵρετικῶν ἀρειανοφρόνων, οἱ ὁποῖοι παρ' ὅλη τὴν συνοδικὴ καταδίκη τους, χρησιμοποιώντας τὴν κοσμικὴ ἐξουσία, κινουσαν διωγμοὺς ἐναντίον τῶν Ὁρθοδόξων μὲ κύριο στόχο τὸν Μέγα Ἀθανάσιο, ὁ ὁποῖος μόνος κρατοῦσε ἀπαραχάρακτον τὴν Διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ, τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων καὶ τῶν μετέπειτα Ἁγίων Πατέρων, καθὼς αὐτὸς ἀντιμετώπισε συστηματικὰ τὴν αἵρεση τοῦ Ἄρειου, μὲ λόγους καὶ συγγράμματα, ποὺ ἔγραφε ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὴν ἐξορία καὶ ἀπὸ τὰ μέρη ποὺ κρυβόταν, μὲ τὰ ὅποια τροφοδοτοῦσε τὸν Ὁρθόδοξο λαό, ὥστε νὰ ἀναδειχτεῖ πραγματικὸς ἡγέτης τῆς Ἐκκλησίας, ἀγόμενος ὑπὸ τοῦ ἐν αὐτῷ κατοικοῦντος Ἁγίου Πνεύματος. Πέρασε πολλὰ χρόνια τῆς ζωῆς του σὲ ὑπόγεια, ἀπομονωμένους σὲ σπίτια, ὅπου πιστοὶ τὸν ἔκρυβαν, ἀκόμη καὶ σὲ ξεροπήγαδα καὶ ὄντως «ἐν ταῖς ὀπαῖς τῆς γῆς». Γνώρισε πολλές φορές τὴν ἐπανενθρόνιση ἀλλὰ καὶ τὴν ἐξορία, ὅμως ὁ λαὸς καὶ οἱ πλείστοι τῶν

Πατριαρχῶν καὶ Ἱεραρχῶν τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἦταν στὸ πλευρό του, καὶ μάλιστα πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἐμαρτύρησαν οὕτως ὥστε νὰ μὴν τὸν καταδώσουν στοὺς διώκτες.

Τὸ νὰ ὁμιλήσει κανεὶς γιὰ τὶς ἀρετὲς τοῦ Μεγάλου Πατρός, καθίσταται ιδιαίτερα δύσκολο, εἰδικὰ ὅταν ἀκοῦμε τὸν Ἅγιο Γρηγόριο τὸν Θεολόγο, στὸν περίφημο ἐγκωμιαστικὸ του λόγο πρὸς τὸν Μέγα Ἀθανάσιο, νὰ ξεκινᾷ ὡς ἐξῆς: «Ἀθανάσιον ἐπαινῶν ἀρετὴν ἐπαινέσομαι», δηλαδὴ ἐπαινώντας τὸν Μέγα Ἀθανάσιο, θὰ ἐπαινέσω τὴν ἀρετὴν, θὰ πλέξω ἐγκώμιον εἰς τὴν ἐν Χριστῷ ἀρετὴν, καθὼς ὁ Ἅγιος Πατὴρ κατέστη ὁ ἴδιος προσωποποίηση αὐτῆς καὶ αἰώνιο πρότυπο πρὸς μίμησιν. Ἀπὸ τὸ ἀσκητικὸ του φρόνημα, τὴν εὐστροφία του, μὲ τὴν ὁποία μάλιστα πολλὰς φορές ἀφήσε ἄναυδους τοὺς διώκτες του, τὴν ὑπομονή του στὶς ἐξορίες, τὴν ἀμνησικαχία του στὶς λοιδορίες καὶ στὶς συκοφαντίες, ἀπὸ τὰ ἡγετικά του χαρίσματα καὶ ἀπὸ ἄλλες ἐν Χριστῷ ἀρετὲς, μὲ τὶς ὁποῖες κατέστη ἀληθινὸς φωστὴρ τῆς Οἰκουμένης, θὰ ἀναφέρουμε εἰς τὴν ἀγάπην σας δύο, πολὺ σημαντικὲς, ιδιαίτερα γιὰ τοὺς χαλεποὺς καὶ πράγματι κρίσιμους ἐσχατολογικὰ καιροὺς ποὺ ζοῦμε.

Ἡ πρώτη εἶναι ἡ ὑπακοή του σὲ Ἅγιο Γέροντα, σὲ Πνευματικὸ Πατέρα καὶ μάλιστα στὸν Μέγα Ἀντώνιο, τὸν Καθηγητὴ τῆς ἐρήμου, τοῦ ὁποίου τὴν μνήμη χθὲς εὐλαβῶς πανηγυρίσαμε. Βλέπουμε δηλαδὴ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησιολογίαν, αὐτὴ ποὺ ἀφορᾷ στὴν ἐν Χριστῷ ζωὴ τῶν μελῶν τῆς, σὲ ὅλο τῆς τὸ μεγαλεῖο. Ἐνας Πατριάρχης, λόγιος καὶ λίαν πεπαιδευμένος, ὑποτάσσεται σὲ ἓνα κατὰ κόσμον ἄσημον καὶ χωρὶς θύραθεν, ἀλλὰ μὲ τὴν ἐν Χριστῷ μόρφωσιν Γέροντα τῆς ἐρήμου, ποὺ εἶναι ἄριστος γνώστης τοῦ ἀοράτου πολέμου καὶ τῶν παγίδων τοῦ ἀντιδίκου, μὲ πολὺ ὑψηλὰς θεωρίες, μόνος τελικὰ ικανὸς νὰ ὀδηγήσει ψυχὰς στὴν ἐν Χριστῷ θέωση καὶ αὐτοῦ ἀκόμη τοῦ Μεγάλου Πατριάρχῃ. Στὴν Ὁρθοδοξία δὲν κρίνεται κανεὶς μὲ βάση τὴ μόρφωσή του, τὸ ἀξίωμά του, εἴτε κοσμικὸ, εἴτε ἐκκλησιαστικὸ, ἀλλὰ μὲ τὸ ἂν εἶναι ἅγιος, καὶ ἐπομένως ὁ Ἅγιος καὶ ἡ διδασκαλία του, τὴν ὁποίαν πάντοτε ὑποτάσσει στὴν καθολικὴ συνείδηση τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως ἔκανε καὶ ὁ Μέγας Ἀθανάσιος στὴν πρώτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδο, ὁ Ἅγιος λέγω, ἀποτελεῖ τὸν γνώμονα καὶ τὴν πυξίδα βάσει τῆς ὁποίας πορεύονται ὅλοι οἱ πιστοὶ, ἀπὸ τὸν τελευταῖο λαϊκὸ, μέχρι καὶ τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχῃ. Στὴν ἀντίθετη περίπτωση, ἐκεῖ δηλαδὴ ὅπου δὲν ὑπάρχει Ἁγιότης καὶ Ὁρθόδοξος διδασκαλία, οἱ Ἅγιοι Πατέρες μιλοῦν γιὰ τὴν Ἁγία Ἀνυπακοή. Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος ὑπῆρξε καὶ ὑπάρχει ὑπόδειγμα ὑπακοῆς- ἀλλὰ σὲ ποιόν; Στὸν Μέγα Ἀντώνιο, ἀπὸ τὸν ὁποῖο εἶχε μάθει τί σημαίνει ὅμως καὶ ἡ Ἁγία Ἀνυπακοή, καὶ ἔτσι ἀπέιδησε σὲ κελεύσματα ψευδοσυνόδων ποὺ τὸν καλοῦσαν νὰ ἔρδει σὲ κοινωνία καὶ νὰ ἀναγνωρίσει αἰρετικούς καὶ ἀπίστους, δὲν ἔκανε δηλαδὴ Σατανικὴ ὑπακοή.

Ἡ δευτέρη ἀρετὴ, γιὰ τὴν ὁποίαν θὰ κάνουμε λόγο συνδέεται μὲ τὴν πρώτη ἄρρηκτα: εἶναι ἡ ἐμμονὴ τοῦ Ἁγίου καὶ τὸ ἀσυμβίβαστο καὶ ἀνυποχώρητό του, ὅταν τοῦ ζητοῦσαν νὰ ἀρνηθεῖ ἔστω καὶ ἓνα δόγμα τῆς Ὁρθοδοξίας. Ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος ὑπῆρξε Μέγας Ὁμολογητῆς, σὲ καιροὺς ὅπου κάθε εἶδος ἐξουσία ἦταν στραμμένη ἐναντίον τῆς Ὁρθόδοξου Πίστεως, μὲ ἀποτέλεσμα πολλὰς φορές νὰ κινδυνεύσει ἡ ζωὴ του, τὴν ὁποίαν ὅμως ἤδη ὁ θεῖος Πατὴρ εἶχε προσφέρει μὲ τοὺς ἀγῶνες του ὡς θυσίαν ζῶσαν στὸν Κύριον. Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος ἀγωνίστηκε ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, διότι ἤθελε καὶ οἱ ἐπόμενες γενεὲς νὰ ἔχουν τὸ Ὁρθόδοξον ἀλάνθαστο κριτήριον περὶ τῆς ἀληθείας, τὸ ὁποῖο οἱ δυνάμεις τοῦ σκότους ἀγωνίζονταν καὶ ἀγωνίζονται ἀκόμη καὶ σήμερα νὰ ἐξαλείψουν ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ τὴν ἱστορίαν – εἰς μάτην ὅμως! Τὴν σημασίαν ποὺ ἔχει αὐτὴ ἡ διαφύλαξις τῆς Ὁρθόδοξου πίστεως, ὡς Μοναδικῆς ἀληθείας ποὺ σώζει τὸν ἄνθρωπο, ἐκδέτει ὁ ἴδιος μὲ τὰ δικά του λόγια ὡς ἐξῆς: **«Ὅστις βούλεται σωθῆναι, πρὸ πάντων χρῆ αὐτῷ τὴν καθολικὴν κρατῆσαι πίστιν, ἣν εἰ μὴ τις σῶαν καὶ ἄμωμον**

τηρήσειεν, ἄνευ δισταγμοῦ, εἰς τὸν αἰῶνα ἀπολείται.» Δηλαδή, ὅποιος θέλει να σωθῆ, πρὶν ἀπὸ ὅλα πρέπει αὐτὸς νὰ κρατήσῃ τὴν καθολικὴν πίστιν, τὴν ὁποῖαν ἔαν κάποιος δὲν τηρήσῃ σὴν καὶ ἄμωμον, χωρὶς δισταγμὸ, θὰ ἀπολεσθεῖ αἰῶνια. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἡ πίστις συνδέεται μὲ τὴν σωτηρίαν, καὶ μάλιστα πρὶν ἀπὸ ὅλα, ἀκόμη δηλαδὴ καὶ πρὶν ἀπὸ τὴν ἀρετὴ, ὅμως ὄχι ἢ ὁποιαδήποτε πίστις, ἀλλὰ ἢ καθολικὴ, δηλαδὴ αὐτὴ πού ἔχει τὴν ἀλήθεια χωρὶς τὸ παραμικρὸ ψεγάδι, καὶ αὐτὴ εἶναι μόνον ἢ Ὁρθόδοξος, -ἐδῶ κατανοοῦμε τὸ μέγεθος τῆς βλασφημίας τῶν αἰρετικῶν Παπικῶν πού θέλουν νὰ αὐτοαποκαλοῦνται Καθολικοί. Αὐτὴ λοιπὸν τὴν Ὁρθόδοξον πίστιν ὡς ἀπαραίτητον ὄρον σωτηρίας πρέπει κανεὶς ὄχι ἀπλῶς νὰ τὴν ἔχει, ἀλλὰ ὅπως λέει ὁ Ἅγιος νὰ τὴν κρατήσῃ, δηλαδὴ νὰ τὴν διατηρήσῃ κραταιὰ καὶ σταθερὰ, ἐνδεχομένως σε διωγμοὺς καὶ ἀπειλές, γι’ αὐτὸ καὶ συμπληρώνει ὅτι ὅποιος δὲν τὴν τηρήσῃ σὴν, δηλαδὴ χωρὶς νοθεύσεις καὶ συμβιβασμοὺς καὶ ὅποιος δὲν τὴν διαφυλάξῃ ἄμωμον, αὐτὸς δηλαδὴ πού θὰ προσπαθῆσῃ νὰ εἰσάγῃ τὸ μῖασμα τῆς αἵρεσης, θὰ ἀπολεσθεῖ γιὰ πάντα. Καὶ ὁ Μέγας Πατὴρ ἐπιφέρει: **«Αὐτὴ ἐστὶν ἢ καθολικὴ πίστις, ἢν μὴ τις πιστῶς τε καὶ βεβαίως πιστεύσῃ, σωθῆναι οὐ δυνήσεται»**, δηλαδὴ αὐτὴ εἶναι ἢ καθολικὴ πίστις, δηλαδὴ ἢ Ὁρθόδοξος, τὴν ὁποῖαν ἔαν κάποιος δὲν πιστεύσῃ μὲ πίστη καὶ βεβαιότητα, δὲν μπορεῖ νὰ σωθῆ καὶ μιᾶ ὁ Ἅγιος γιὰ πίστη καὶ βεβαιότητα, διότι ὑπάρχουν καὶ δόλιοι ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι χρησιμοποιοῦν ἀκόμη καὶ τὴν Ἀλήθεια τοῦ Χριστοῦ προκειμένου νὰ πετύχουν στὸν πόλεμο κατὰ τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως γιὰ παράδειγμα καὶ αὐτὸς ὁ Ἄρειος, ὁ ὁποῖος γιὰ κάποιον διάστημα, ὅταν εἶχε ἐπικρατήσῃ τὸ Ὁρθόδοξο δόγμα, ἔκανε τὸν Ὁρθόδοξο μαζί μὲ κάποιους ἄλλους πού δὲν ἠθέλαν νὰ καθαιρεθοῦν, εἶχε ὅμως τὸ γνωστὸ τέλος, δηλαδὴ τοῦ χύθηκαν τὰ σπλάγχνα λίγῳ πρὶν νὰ συλλειτουργήσῃ μὲ τὸν Ἅγιο Ἀλέξανδρο Κωνσταντινουπόλεως, ὁ ὁποῖος προσευχήθηκε θερμὰ μὴ γνωρίζοντας τί ἔπρεπε νὰ πράξῃ, ὑπὸ τὴν ἀπειλὴ μάλιστα τῆς ἐπιβολῆς παραιτήσεως. Παρόμοια τακτικὴ ἐφάρμοσαν καὶ κακόδοξοι Ἱεράρχες στὴν ἐποχὴ τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου ὥστε νὰ τοῦ πάρουν τὸν θρόνον.

Ὁ Μέγας Πατὴρ ἀνακήρυξε τὸ δεύτερο πρόσωπο τῆς Ἁγίας Τριάδος, τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ Θεὸν ἀληθινόν, ἐπομένως ὁ Χριστὸς εἶναι τέλειος Θεὸς καὶ τέλειος ἄνθρωπος, εἶναι ὁ Θεάνθρωπος, ὁ Μοναδικὸς Σωτὴρας καὶ Λυτρωτὴς, καὶ ὄχι τὸ τελειότερο κτίσμα τοῦ Θεοῦ ὅπως βλασφημοῦσε ὁ Ἄρειος. Αὐτὴ ἢ παρακαταθήκη τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου εἶναι ὑψίστης δογματικῆς καὶ μάλιστα ἐκκλησιολογικῆς σημασίας στὶς ἡμέρες μας ὅπου ἢ παναίρεσις τῆς Νέας Ἐποχῆς διδάσκει ὅτι ὅλες οἱ θρησκείες καὶ ὅλες οἱ αἵρέσεις λατρεύουν ἓνα θεό, καὶ συγκαταλέγουν καὶ τὴν Ἁγία μας Ὁρθοδοξία στὶς μονοθεϊστικὲς δῆθεν θρησκείες. Πῶς ὅμως λατρεύουν ὅλοι ἓναν θεὸν ὅταν οἱ Μουσουλμάνοι ἀρνοῦνται τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν θεωροῦν ἓναν ἀπλὸ προφήτη, ὅταν ἐπίσης οἱ Ἑβραῖοι τοῦ ἔλεγον ὅτι ἔχει δαιμόνιο καὶ περιμένουν τὸν δικὸν τους Μεσσία, τὸν Ἀντίχριστο, ὅταν οἱ Ἰνδουιστὲς καὶ οἱ Βουδδιστὲς τὸν θεωροῦν μῖα μετενσάρκωση τοῦ ψευτοθεοῦ τους, τοῦ Μηδενός, γιὰ τὸ τελικὰ σὲ αὐτὸ πιστεύουν, πῶς λένε οἱ προτεστάντες ὅτι πιστεύουμε ὅλοι σὲ ἓνα θεό, ὅταν ἀμφισβητοῦν τὴν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὅταν λένε οἱ παπικοὶ ὅτι ὁ πάπας εἶναι ὁ βικάριος τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, δηλαδὴ ὅτι ἢ Ἐκκλησία δὲν ἔχει γιὰ ἀρχηγό Τῆς τὸν Κύριο τῆς δόξης, ἀλλὰ ἓναν ἄνθρωπο, τὸν ὁποῖον μάλιστα ἀποκαλοῦν καὶ ἀλάθητο, δηλαδὴ Θεό;

Στύλος γέγονας Ὁρθοδοξίας.

Μπροστὰ σὲ αὐτὴ τὴ λαίλαπα τῆς Πανθρησκείας τῆς Νέας Ἐποχῆς, ἐμεῖς πού θέλουμε νὰ εἴμαστε ἐπόμενοι τῶν Ἁγίων Πατέρων καὶ μάλιστα τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, ἀλλὰ καὶ τοῦ Ἁγίου Κυρίλλου πού ἐορτάζουν σήμερον, πρέπει νὰ τοὺς ὁμοιάσουμε στὴν ὁμολογία περὶ τῆς Μοναδικότητος τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας Του, ὡς Μοναδικῆς κιβωτοῦ τῆς

Σωτηρίας, χωρίς νὰ ὑπολογίζουμε κόστος σὲ κοσμικὲς ἀπολαύσεις καὶ ἀνέσεις, μιμούμενοι τὸν Μέγα Πατέρα, ὁ ὁποῖος γιὰ πάνω ἀπὸ 40 χρόνια ἔζησε σὲ ἐξορίες καὶ διωγμούς καὶ μάλιστα σὲ πολὺ ἀπομακρυσμένες καὶ μὲ πολὺ κρύο κλίμα χώρες, ὑπέρμαχος ὄν τῆς Ἀληθείας. Ἐπίσης εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸν μιμηθοῦμε στὴν ὑπακοή του στὸν Ἅγιο Ἀντώνιο, καὶ ἔτσι καὶ ἐμεῖς νὰ ζοῦμε κοντὰ σὲ ἅγιο πνευματικό, μὲ συχνὴ μετοχὴ στὴν Ἱερὰ καὶ καθαρὰ Ἐξομολόγηση καὶ ἔπειτα στὴ Θεία Κοινωνία, μὲ Ἁγιογραφικὴ καὶ Πατερικὴ μελέτη. Ἄς μὴν ξεχνᾶμε ποτὲ τὸν Λόγο τοῦ Κυρίου ποὺ ἀκούστηκε στὸ σημερινὸ εὐαγγελικὸ ἀνάγνωσμα τῆς Θείας Λειτουργίας: «ὅς ἐὰν οὖν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων καὶ διδάξῃ οὕτω τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν ὅς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.» Ἐπομένως ἔχουμε εὐθύνη ἐνώπιον τοῦ Κυρίου νὰ πράξουμε καὶ νὰ διδάξουμε ἀκριβῶς ὅ, τι παραλάβουμε ἀπὸ τὴν Ἁγία μας Ἐκκλησία καὶ νὰ μὴν παραδώσουμε στὶς ἐπόμενες γενεὲς κάτι διαφορετικὸ καὶ ἀλλοιωμένο, ἔστω καὶ κατ' ἐλάχιστον, διότι σὲ αὐτὴ τὴν περίπτωσιν ὄχι ἀπλῶς δὲ θὰ μοιάσουμε τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, ἀλλὰ θὰ κληθοῦμε «ἐλάχιστοι», δηλαδὴ ἐκπτώτοι τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ.